

CURRÍCULUM

CS

QUINTO EDUCACIÓN PRIMARIA

XUNTA DE GALICIA

CONSELLERÍA DE CULTURA, EDUCACIÓN
E ORDENACIÓN UNIVERSITARIA

Disciplinas troncais

Área de Ciencias sociais

A área de Ciencias sociais ten como obxecto contribuír ao desenvolvemento persoal e social do alumnado, achegándolle os recursos necesarios para integrarse e participar de forma activa na sociedade na que vive, partindo da comprensión da realidade física, social e histórica máis próxima ata poder comprender o mundo dun xeito máis global.

O desenvolvemento persoal e social dos alumnos e alumnas como futuros cidadáns e cidadás implica, por unha banda, coñecer os mecanismos fundamentais da democracia respectando as regras da vida colectiva e, por outra, interactuar coa contorna e o medio velando pola súa conservación ao seren estes bens comúns e compartidos.

A mobilización de todos os recursos que conforman a área contribuirá á adquisición das competencias clave e ao desenvolvemento integral do alumnado ao longo de toda a etapa. Para iso, os elementos curriculares de Ciencias sociais deberán abordarse desde un enfoque metodolóxico práctico, integral, de uso social e con carácter funcional.

A área das Ciencias sociais integra diversos ámbitos de estudo, centrándose en aspectos xeográficos, sociolóxicos, económicos e históricos. A organización de contidos da área por bloques establécese en base a estes ámbitos co fin de facilitar a concreción curricular da área e da etapa. En ningún caso, o desenvolvemento curricular se limitará a seguir esta estrutura, senón que os contidos serán abordados dun xeito global e interdisciplinar.

Nun primeiro lugar, no Bloque 1, se establecen os contidos comúns da área, facendo referencia ás distintas técnicas, estratexias e métodos de traballo que potencian e favorecen a adquisición de aprendizaxes sobre o coñecemento do medio por parte do alumnado. Polo tanto, este bloque constitúe o eixe fundamental para abordar os elementos curriculares dos outros bloques cun enfoque transversal. Supón, ademais, a iniciación no coñecemento científico, non como saber disciplinar senón como un conxunto de procesos, destrezas e actitudes que contribúen a explorar e comprender a realidade.

O uso das ferramentas TIC tamén ten especial consideración neste bloque pois se considera recurso fundamental, entre outras fontes, para a busca de información, simulación de procesos e presentación de conclusións referidas ás Ciencias sociais.

Por último, neste apartado destaca a importancia que ten o traballo en equipo como punto de partida para unha participación activa e construtiva da vida social e como medida de atención á diversidade que favorece o proceso de inclusión do alumnado.

No Bloque 2, O mundo no que vivimos, realízase o estudo da xeografía, tanto da contorna próxima, achegando ao alumnado á realidade que coñece, como de contextos máis afastados para fomentar unha visión máis completa. No desenvolvemento deste bloque utilizaranse diferentes tipos de fontes xeográficas de información: textos, cadros e gráficos, esquemas, representacións cartográficas, fotografías e imaxes sintéticas para identificar e localizar obxectos e feitos xeográficos, facendo especial atención no territorio galego e español. O bloque inclúe contidos que abranguen desde o Universo, a representación da Terra e a orientación no espazo, a auga e o consumo responsable, o clima e o cambio climático, a paisaxe e os seus principais elementos (relevo, clima, hidrografía...) e a intervención humana no medio e as súas consecuencias ambientais.

A través dos contidos do Bloque 3, Vivir en sociedade, será posible iniciar un proceso de comprensión das características dos distintos grupos sociais, respectando e valorando as súas diferenzas e ás persoas integrantes, a produción e reparto dos bens de consumo, sectores de produción, a vida económica dos cidadáns e cidadás, a capacidade emprendedora dos membros da sociedade e a función dinamizadora da actividade empresarial na sociedade, a organización social, política e territorial galega e española e o coñecemento do territorio, institucións e poboación europeas.

No Bloque 4, As pegadas do tempo, traballarase a comprensión de conceptos como o tempo histórico e a súa medida, a capacidade de ordenar temporalmente algúns feitos históricos e outros feitos relevantes, utilizando para iso as nocións básicas de sucesión, duración e simultaneidade a través da realización de cronogramas, liñas do tempo, mapas mentais, árbores xenealóxicas, biografías etc. Investigarase sobre as grandes etapas históricas da humanidade para adquirir unha idea da idade da historia, asociadas aos feitos que marcan os seus inicios e seus finais, sendo preciso coñecer as condicións históricas, eventos e persoas relevantes en diferentes períodos de tempo. É importante para o alumnado adquirir as referencias históricas que lles permitan elaborar unha interpretación persoal do mundo, a través duns coñecementos básicos da historia de Galicia e de España, respectando e valorando os aspectos comúns e de carácter diverso.

Neste bloque utilizaranse diversas fontes textuais e gráficas como mapas e calquera outra representación adecuada para a identificación e a análise de procesos históricos.

O tratamento de todos os aspectos curriculares establecidos nos bloques comentados anteriormente, a adquisición eficaz das competencias clave por parte del alumnado e a súa contribución ao logro dos obxectivos da etapa educativa, requiren ter en conta unha serie de principios metodolóxicos e de organización que permitan avanzar cara mellora dos resultados:

Deseño e desenvolvemento de propostas didácticas integradas, activas, contextualizadas, cunha finalidade e funcionalidade clara, planificadas con rigor, que impliquen e posibiliten a activación da variedade de procesos cognitivos e contribúan e aseguren o desenvolvemento de todas as competencias ao longo de toda a etapa. Serán propostas de traballo que xurdan dun problema, acontecemento ou inqueda, que supoñan un proceso de investigación e acción que garanta a participación activa do alumnado, a experimentación e a funcionalidade das aprendizaxes e que lle permita organizar o seu pensamento, a reflexión crítica e facilite o proceso de autorregulación das aprendizaxes. O traballo por proxectos, os estudos de casos, a aprendizaxe baseada en problemas, as experiencias de aprendizaxe por servizo, as prácticas de aprendizaxe colaborativa, as

prácticas de ensinanza e aprendizaxe baseadas no pensamento crítico e creativo e as experienciais en comunidades de aprendizaxe serían propostas que responderían a ese perfil.

É fundamental na área de Ciencias sociais o aproveitamento dos recursos propios da contorna, non soamente físicos, senón tamén humanos. Neste sentido, consideraranse as diferenzas interculturais como un aspecto enriquecedor que achega posibilidades de aprendizaxe.

A planificación e o desenvolvemento destas propostas levan asociada a utilización de diversos instrumentos de avaliación: cartafol, diarios, rúbricas, debates, mapas mentais, probas específicas etc. que evidencian os distintos graos de execución das aprendizaxes. Destaca o papel activo do alumnado no proceso de avaliación, pois o uso do cartafol lle permite potenciar a autonomía e desenvolver o pensamento crítico e reflexivo.

Para a construción e a consolidación das aprendizaxes partírase, en todo momento, dos coñecementos previos do alumnado, do contexto máis próximo e do seu nivel evolutivo, cognitivo e emocional. Este proceso implica a secuenciación dos contidos partindo do que eles xa coñecen para así avanzar e ir de aprendizaxes máis simples cara outros máis complexos.

O alumnado debe ser o protagonista das súas aprendizaxes, a construción das aprendizaxes é persoal e, polo tanto, moi diversa polo que se presentarán propostas de traballo individual e de equipo que posibilitan a resolución conxunta das tarefas e favorezan a inclusión do alumnado.

O persoal docente deberá buscar propostas e estratexias que activen ao alumnado que promovan a curiosidade e a motivación neste, de cara á investigación e resolución de problemas e que lle permitan ser consciente de que el é o responsable das súas aprendizaxes.

Desde o equipo educativo e as distintas comisións de coordinación fomentárase unha reflexión metodolóxica conxunta da que xurda unha proposta de centro común, acordada e compartida á hora de desenvolver un currículo coherente cun enfoque global e interdisciplinar que garanta o cumprimento dos principios pedagóxicos que se propoñen desde a área de Ciencias sociais. A existencia de contidos compartidos entre distintas áreas fai necesaria a dita coordinación docente e a dita concepción integral da proposta curricular.

ÁREA	CIENCIAS SOCIAIS		CURSO	QUINTO
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
BLOQUE 1. CONTIDOS COMÚNS				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ b ▪ d ▪ e ▪ h ▪ i 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.1.Iniciación ao coñecemento científico, toma de conciencia das súas fases e a súa aplicación nas Ciencias sociais. Proposta de traballo que xurda dun problema, acontecemento ou inxuedanza e que supoña un proceso de investigación e acción que garanta participación activa do alumnado e facilite o proceso de autorregulación de aprendizaxes. ▪ B1.2.Busca e selección de información empregando as TIC e outras fontes (directas e indirectas), organización, análise, documentación do proceso (mediante uso do cartafoles) e comunicación das conclusións. ▪ B1.3.Planificación e xestión de proxectos co fin de acadar obxectivos. Iniciativa emprendedora. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.1.Realizar un traballo de investigación que supoña a busca, selección e organización de información sobre fenómenos previamente delimitados, a realización dun produto, a documentación do proceso e a comunicación do resultados. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB1.1.1.Busca información (empregando as TIC e outras fontes directas e indirectas), selecciona a información relevante, a organiza, analiza, obtén conclusións sinxelas e as comunica oralmente e/ou por escrito. ▪ CSB1.1.2.Manifesta autonomía na planificación e execución de accións e tarefas, ten iniciativa na toma de decisións e asume responsabilidades. ▪ CSB1.1.3.Realiza as tarefas encomendadas e presenta os traballos de maneira ordenada, clara e limpa. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CD ▪ CMCCT ▪ CCL ▪ CSIEE ▪ CAA ▪ CAA ▪ CCL
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ b ▪ c ▪ d 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.4.Emprego de técnicas de estudo individual e de estratexias de traballo cooperativo. Valoración do esforzo e coidado do material. ▪ B1.5.Participación activa e construtiva na vida social, uso das normas de convivencia. ▪ B1.6.A cooperación e o diálogo como valores democráticos e recursos básicos na resolución pacífica de conflitos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.2.Empregar estratexias de traballo cooperativo, adoitar un comportamento de respecto e tolerancia ante as diferentes ideas e achegas alleas nos diálogos e debates, valorando o esforzo e amosando actitudes de cooperación, participación e respecto cara aos demais. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB1.2.1.Participa en actividades individuais e de grupo, e emprega estratexias de traballo cooperativo valorando o esforzo e o coidado do material. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA

ÁREA	CIENCIAS SOCIAIS		CURSO	QUINTO
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			<ul style="list-style-type: none"> CSB1.2.2.Adopta un comportamento responsable, construtivo e solidario, respectando diferentes ideas e achegas nos debates e recoñecendo a cooperación e o diálogo como principios básicos do funcionamento democrático. 	<ul style="list-style-type: none"> CSC CAA
<ul style="list-style-type: none"> b e h i o 	<ul style="list-style-type: none"> B1.7.Utilización da terminoloxía propia da área. Organización de ficheiros temáticos de termos propios da área. B1.8.Fomento de Técnicas de animación á lectura de textos de divulgación das Ciencias sociais (de carácter social, xeográfico e histórico). A prensa escrita e dixital como fonte de información. B1.9.Utilización e lectura de diferentes linguaxes textuais e gráficos. 	<ul style="list-style-type: none"> B1.3.Coñecer e utilizar as palabras claves e conceptos necesarios para ser capaz de ler, escribir e falar sobre Ciencias sociais, así como comprender diferentes linguaxes recollidos en textos de carácter social, xeográfico ou histórico. 	<ul style="list-style-type: none"> CSB1.3.1.Emplega de maneira axeitada o vocabulario adquirido para ser capaz de ler, escribir e falar sobre Ciencias sociais. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CAA CMCCT CSC
			<ul style="list-style-type: none"> CCB1.3.2.Expón oralmente de forma clara e ordenada, contidos relacionados coa área, que manifesten a comprensión de textos orais e /ou escritos de carácter xeográfico, social e histórico. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CMCCT CSC CAA
			<ul style="list-style-type: none"> CSB1.3.3.Analiza informacións relacionadas coa área e manexa imaxes, táboas, gráficos, esquemas, resumos e as tecnoloxías da información e a comunicación. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CD CMCCT CSC
BLOQUE 2. O MUNDO QUE NOS RODEA				
<ul style="list-style-type: none"> h e 	<ul style="list-style-type: none"> B2.1.O Universo: galaxia, estrela, planeta, satélite, asteroide e cometa. 	<ul style="list-style-type: none"> B2.1.Explicar como é e de que forma se orixinou o Universo e os seus principais compoñentes. 	<ul style="list-style-type: none"> CSB2.1.1.Describe como é e de que forma se orixinou o Universo e explica os seus principais compoñentes identificando galaxia, estrela, planeta, satélite, asteroide e cometa. 	<ul style="list-style-type: none"> CMCCT CCL

ÁREA	CIENCIAS SOCIAIS		CURSO	QUINTO
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
<ul style="list-style-type: none"> ▪ h ▪ e 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.2.O sistema Sslar: o Sol e os planetas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.2.Describir as características principais do Sistema Solar identificando diferentes tipos de astros e as súas características. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB2.2.1. Describe as características, compoñentes do Sistema Solar, localizando o Sol no centro do mesmo e os planetas segundo a súa proximidade. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CCL
<ul style="list-style-type: none"> ▪ h ▪ e ▪ g 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.3.O planeta Terra e a Lúa. Características. ▪ B2.4. Movementos terrestres e as súas consecuencias: as estacións do ano, día e noite, fusos horarios. ▪ B2.5.A translación da Lúa: as fases lunares. Eclipses e mareas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.3. Localizar o planeta Terra e a Lúa no sistema solar, explicando as súas características, movementos, consecuencias e calcular os fusos horarios. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB2.3.1. Define e representa o movemento de translación terrestre, o eixe do xiro e os polos xeográficos, asocia as estacións do ano ao seu efecto combinado e calcula os fusos horarios. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CCL ▪ CAA
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB2.3.2.Explica o día e a noite como consecuencia da rotación terrestre e como unidades para medir o tempo. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CCL ▪ CAA
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB2.3.3.Define a translación da Lúa identificando e nomeando as fases lunares. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CCL
<ul style="list-style-type: none"> ▪ h ▪ g ▪ e ▪ i 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.6.Cartografía. Planos, mapas e planisferios. Mapas temáticos. ▪ B2.7. Escalas e signos convencionais dun mapa. ▪ B2.8.Orientación no espazo: técnicas, instrumentos e estratexias. Elaboración dun itinerario coa axuda de ferramentas dixitais. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.4.Describir correctamente planos e mapas, incluíndo os planisferios, interpretando a súa escala e signos convencionais. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB2.4.1.Identifica e clasifica os diferentes tipos de mapas, define que é a escala nun mapa e emprega e interpreta os signos convencionais máis usuais que poden aparecer nel. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CAA

ÁREA	CIENCIAS SOCIAIS		CURSO	QUINTO
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
<ul style="list-style-type: none"> ▪ e ▪ g ▪ h ▪ o 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.9.O clima e factores climáticos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.5. Identificar os elementos que inflúen no clima, explicando como actúan nel e adquirindo unha idea básica de clima e dos factores determinan o clima en España. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB2.5.1. Define clima, nomea os seus elementos e identifica os factores que determinan en España. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CCL
<ul style="list-style-type: none"> ▪ e ▪ g ▪ h ▪ o 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.10.As grandes zonas climáticas do planeta. ▪ B2.11. Tipos de climas de España e as súas zonas de influencia. O clima en Galicia. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.6.Recoñecer as zonas climáticas mundiais e os tipos de clima de España identificando algunhas das súas características básicas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB2.6.1. Explica que é unha zona climática, nomeando as tres zonas climáticas do planeta e describindo as súas características principais. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CCL
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB2.6.2 Describe e sinala nun mapa os tipos de climas de España, e as zonas ás que afecta cada un, interpretando e analizando climogramas de distintos territorios de España e relacionándoos co clima ao que pertence. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CCL
<ul style="list-style-type: none"> ▪ h ▪ i ▪ o 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.12.A paisaxe: elementos que a forman, tipos de paisaxes. ▪ B2.13.Características das principais paisaxes de España. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.7. Explicar que é unha paisaxe, identificar os principais elementos que a compoñen e as características das principais paisaxes de España 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB2.7.1. Define paisaxe, identifica os seus elementos e explica as características das principais paisaxes de España valorando a súa diversidade. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC ▪ CAA
<ul style="list-style-type: none"> ▪ e ▪ h ▪ io 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.14.A diversidade xeográfica das paisaxes de España: relevo e hidrografía. ▪ B2.15.O relevo e a rede hidrográfica de Galicia. Utilización de sistemas de información xeográfica. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.8.Describir as características do relevo de España e a súa rede hidrográfica, localizándoos nun mapa. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB2.8.1.Localiza nun mapa as principais unidades de relevo en España e as súas vertentes hidrográficas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB2.8.2.Sitúa nun mapa os mares, océanos e os grandes ríos de España. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ b ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.16.A intervención humana no medio. Estudo de campo das consecuencias da intervención humana na contorna. ▪ B2.17.A contaminación e o cambio climático. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.9.Explicar a importancia da intervención humana no medio e favorecer o desenvolvemento sostible. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB2.9.1. Explica a importancia do coidado do medio, así como as consecuencias da acción humana neste. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CCL

ÁREA	CIENCIAS SOCIAIS		CURSO	QUINTO
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	<ul style="list-style-type: none"> B2.18.Desenvolvemento sostible e consumo responsable. 		<ul style="list-style-type: none"> CSB2.9.2.Favorece o desenvolvemento sostible e o consumo responsable. 	<ul style="list-style-type: none"> CSC CAA
BLOQUE 3. VIVIR EN SOCIEDADE				
<ul style="list-style-type: none"> a d h 	<ul style="list-style-type: none"> B3.1.A Constitución de 1978. B3.2.Dereitos e deberes dos cidadáns e cidadás. 	<ul style="list-style-type: none"> B3.1.Explicar a importancia que ten a Constitución para o funcionamento do Estado español, así como os dereitos, deberes e liberdades recollidos nesta. 	<ul style="list-style-type: none"> CSB3.1.1.Identifica, respecta e valora os principios democráticos máis importantes establecidos na Constitución e explica a importancia que a Constitución ten para o funcionamento do Estado español. 	<ul style="list-style-type: none"> CSC CCL
<ul style="list-style-type: none"> a d h 	<ul style="list-style-type: none"> B3.3.Forma de goberno: a monarquía parlamentaria. B3.4.As principais institucións políticas e as súas funcións. Elaboración de organigramas. 	<ul style="list-style-type: none"> B3.2.Identificar as institucións políticas que se derivan da Constitución. Funcións e organización. 	<ul style="list-style-type: none"> CSB3.2.1.Identifica as principais institucións do Estado español e describe as súas funcións e a súa organización. 	<ul style="list-style-type: none"> CSC CCL
			<ul style="list-style-type: none"> CSB3.2.2.Identifica e comprende a división de poderes do Estado e cales son as atribucións recollidas na Constitución para cada un deles. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CSC
<ul style="list-style-type: none"> a d h 	<ul style="list-style-type: none"> B3.5.Entidades territoriais e órganos de goberno. As comunidades autónomas, as cidades autónomas e as provincias. 	<ul style="list-style-type: none"> B3.3.Describir a organización territorial do Estado español así como os órganos de goberno. 	<ul style="list-style-type: none"> CSB3.3.1.Explica a organización territorial de España, nomea as estruturas básicas de goberno e localiza en mapas políticos as distintas comunidades autónomas que forman España, así como as súas provincias. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CSC
<ul style="list-style-type: none"> a d h o 	<ul style="list-style-type: none"> B3.6.Manifestacións culturais e lingüísticas de España. 	<ul style="list-style-type: none"> B3.4.Valorar a diversidade cultural, social, política e lingüística do Estado español respectando as diferenzas. 	<ul style="list-style-type: none"> CSB3.4.1.Valora, partindo da realidade do estado español, a diversidade cultural, social, política e lingüística nun mesmo territorio como fonte de enriquecemento cultural. 	<ul style="list-style-type: none"> CSC CCL

ÁREA	CIENCIAS SOCIAIS		CURSO	QUINTO
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
<ul style="list-style-type: none"> ▪ d ▪ g ▪ h ▪ i 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.7.Demografía e poboación. Variables demográficas. ▪ B3.8.Conceptos demográficos: poboación absoluta, densidade de poboación, distribución espacial, crecemento natural e crecemento real da poboación. ▪ B3.9.Representación gráfica de datos demográficos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.5.Comprender e interpreta os principais conceptos demográficos e os factores xeográficos, sociais, económicos ou culturais que inciden nos datos de poboación. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB3.5.1.Define demografía e poboación, comprende os principais conceptos demográficos e os principais factores que afectan á de poboación. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CCL ▪ CSC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB3 5.2.Interpreta unha pirámide de poboación e outros gráficos usados no estudo da poboación. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CAA
<ul style="list-style-type: none"> ▪ d ▪ g ▪ h ▪ o 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.10.Poboación de Galicia e España: distribución e evolución. Representación gráfica dalgúns datos demográficos de Galicia obtidos en fontes estatísticas: INE. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.6.Distinguir os principais trazos da poboación española explicando a súa evolución e a súa distribución demográfica e representándoa graficamente. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB3.6.1.Describe os principais rasgos da poboación española. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB3.6.2.Explica o proceso da evolución da poboación en España e describe a incidencia que tiveron nesta, factores como a esperanza de vida ou a natalidade. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB3.6.3.Describe os factores que condicionan a distribución da poboación española. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB3.6.4 Sitúa nun mapa os maiores núcleos de poboación en España e as zonas máis densamente poboadas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ d ▪ h ▪ o 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.11.Os movementos migratorios: éxodo rural, a emigración a Europa, a chegada de inmigrantes ao noso país. ▪ B3.12.Problemas actuais da poboación española. Estudo de casos e debates. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.7.Describir os movementos migratorios da poboación galega e de España explicando o éxodo rural, a emigración a Europa, e a chegada de emigrantes ao noso país e identificar os problemas actuais da poboación española. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB3.7.1 Explica o éxodo rural, a emigración a Europa, e a chegada de inmigrantes ao noso país. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB3.7.2.Identifica e describe os principais problemas actuais da poboación española: migracións, envellecemento, etc. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC

ÁREA	CIENCIAS SOCIAIS		CURSO	QUINTO
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
<ul style="list-style-type: none"> ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.13.As actividades produtivas: recursos naturais e materias primas. ▪ B3.14.Productos elaborados. Artesanía e Industria. Formas de produción. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.8.Explicar as diferenzas entre materias primas e os produtos elaborados, identificando as actividades que se realizan para obtelos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB3.8.1.Identifica e define materias primas e produto elaborado e os asocia coas actividades nas que se obteñen. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB3.8.2.Describe ordenadamente o proceso de obtención dun produto ata a súa venda e identifica os sectores aos que pertencen. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC ▪ CMCCT
<ul style="list-style-type: none"> ▪ h ▪ o 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.15.As actividades económicas e os sectores produtivos de España. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.9.Identificar as actividades que pertencen a cada un dos sectores económicos, describir as características destes recoñecendo as principais actividades económicas de España. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB3.9.1.Identifica os tres sectores de actividades económicas e clasifica distintas actividades no grupo ao que pertencen. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMTC ▪ CSC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB3.9.2.Explica as actividades relevantes dos sectores primario, secundario e terciario en España e as súas localizacións nos territorios correspondentes. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC
BLOQUE 4. AS PEGADAS DO TEMPO				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ g ▪ o ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.1.O tempo histórico. A Idade Media e a Idade Moderna: duración e datación dos feitos históricos significativos que as acoutan. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.1.Explicar as características de cada tempo histórico estudado e certos acontecementos desas épocas que determinaron cambios fundamentais no rumbo da historia. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB4.1.1.Identifica a idea de idade da historia e data a Idade Media e Moderna, asociándoas aos feitos que marcan os seus inicios e finais. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CMCCT ▪ CCL ▪ CCEC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ h ▪ i 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.2.As fontes históricas e a súa clasificación: fontes primarias e secundarias. Elaboración dun traballo comparativo entre tipos de fontes históricas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.2.Coñecer a importancia das fontes históricas para o estudo da historia, diferenciando entre fontes primarias e secundarias. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB4.2.1.Coñece algunhas fontes da historia representativas de cada unha das idades da historia, facendo fincapé na Idade Contemporánea. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CCEC

ÁREA	CIENCIAS SOCIAIS		CURSO	QUINTO
Obxectivos	Contidos	Crterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
<ul style="list-style-type: none"> ▪ g ▪ h ▪ i 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.3.Técnicas para localizar no tempo e no espazo feitos do pasado: os mapas históricos e as liñas do tempo. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.3.Utiliza as nocións básicas de sucesión, duración e simultaneidade para ordenar temporalmente algúns feitos históricos e outros feitos relevantes. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB4.3.1.Usa diferentes técnicas para localizar no tempo e no espazo feitos do pasado, percibindo a duración, a simultaneidade e as relacións entre os acontecementos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CCEC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ d ▪ h ▪ o 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.4.A península ibérica na Idade Media. ▪ B4.5.AI-Andalus e os reinos cristianos. ▪ B4.6.O Camiño de Santiago. O Románico. O Gótico. Proposta de realización dunha investigación e exposición sobre o Camiño de Santiago. ▪ B4.7.España e Galicia na Idade Moderna. ▪ B4.8.A época dos grandes descubrimentos. ▪ B4.9.A monarquía dos Austrias e os Borbóns. ▪ B4.10.A arte na Idade Moderna: Renacemento e Barroco. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.4. Identificar e localizar no tempo e no espazo os procesos e e acontecementos históricos, políticos, sociais e culturais máis relevantes da historia de España para adquirir unha perspectiva global da súa evolución. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB4.4.1.Sitúa nunha liña do tempo as etapas históricas máis importantes da Idade Media e Idade Moderna en España. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CSC ▪ CCEC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB4.4.2. Identifica e localiza no tempo e no espazo os feitos fundamentais da historia medieval e moderna de España, describindo as principais características de cada unha delas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CSC ▪ CCEC ▪ CCL
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB4.4.3. Explica aspectos relacionados coa forma de vida e organización social de España das distintas épocas históricas estudadas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CCEC ▪ CAA
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB4.4.4. Describe en orde cronolóxica os principais movementos artísticos e culturais da Idade Media e da Idade Moderna en España citando aos seus representantes máis significativos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CSC ▪ CCEC

ÁREA	CIENCIAS SOCIAIS		CURSO	QUINTO
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			<ul style="list-style-type: none"> CSB4.4.5. Identifica as características distintivas das culturas que conviviron nos reinos peninsulares durante a Idade Media describindo a evolución política e os distintos modelos sociais. 	<ul style="list-style-type: none"> CCEC CSC CCL
			<ul style="list-style-type: none"> CSB4.4.6. Explica as características da Idade Moderna e certos acontecementos que determinaron cambios fundamentais no rumbo da historia neste período de tempo (Monarquía dos Austrias, s. XVI-XVII. Os Borbóns, s. XVIII). 	<ul style="list-style-type: none"> CSC CCL CCEC
<ul style="list-style-type: none"> d h o 	<ul style="list-style-type: none"> B4.11. Noso patrimonio histórico e cultural. 	<ul style="list-style-type: none"> B4.5. Desenvolver a curiosidade por coñecer as formas da vida humana no pasado, valorando a importancia que teñen os restos para o coñecemento e estudo da historia e como patrimonio cultural que hai que coidar e legar. 	<ul style="list-style-type: none"> CSB4.5.1. Identifica, valora e respecta o patrimonio natural, histórico, cultural e artístico e asume as responsabilidades que supón a súa conservación e mellora. 	<ul style="list-style-type: none"> CSC CCEC
<ul style="list-style-type: none"> d h o 	<ul style="list-style-type: none"> B4.12. Museos, sitios e monumentos históricos como espazos de aprendizaxe e gozo. Elaboración dunha guía dun museo próximo. 	<ul style="list-style-type: none"> B4.6. Valorar a importancia dos museos, sitios e monumentos históricos como espazos onde se ensina e aprende, amosando unha actitude de respecto á súa contorna e á súa cultura, apreciando a herdanza cultural. 	<ul style="list-style-type: none"> CSB4.6.1. Aprecia a herdanza cultural a escala local e nacional como a riqueza compartida que hai que coñecer, preservar e coidar. 	<ul style="list-style-type: none"> CSC CCEC